

Milyoner (Slumdog Millionaire) Filminin Sosyal Bilişsel Kuram Çerçevesinde Çözümlemesi

Esra Bütün¹

Öz

Davranışları meydana getiren veya değiştiren dinamiklerin ne olduğuna bakıldığında, bu konuda pek çok çalışmanın varlığı dikkat çekmektedir. Radikal davranışçılıkta, insanoğlunun davranışlarının tamamen çevre tarafından belirlendiğine ve kişinin kendi iradesi gibi bir yetisinin olmadığı varsayılmaktadır. Ancak Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramı'na göre, insanların kendi yaşamlarının doğası ve niteliği üzerinde bir etkide bulunma kapasiteleri vardır. Dolayısıyla insanlar sosyal sistemlerin hem üreticisi hem de tüketicisi konumundadırlar. Bu kapasitenin özelliği ise, bunu insanların sahip oldukları hem içsel hem de dışsal faktörler aracılığıyla düzenleyebiliyor olmalarıdır. Nitekim insanoğlu, kendini düzenleme kapasitesine sahip eşsiz bir varlıktır. Çalışma içeriği de bu doğrultuda şekillendirilmiştir. Çalışmada, alanyazında sıklıkla kullanılan anlatı çözümlemesi, Bandura'nın "Rastlantısal Olaylar ve Karşılaşmalar" ilkesi ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmanın temel amacı, Psikoloji ile Sinema disiplinleri arasında bir bağlantı kurmak ve *Milyoner (Slumdog Millionaire)* adlı film içeriğini anlatı çözümlemesi yoluyla analiz etmektir.

Anahtar Kelimeler: *Milyoner*, Sosyal Bilişsel Kuram, Rastlantısal Olaylar ve Karşılaşmalar, Anlatı Çözümlemesi.

The Analysis of the Film Slumdog Millionaire Within the Scope of Social Cognitive Theory

Abstract

Searching the dynamics which constitute or alter behavior, the presence of a high number of studies conducted in that area draws attention. Radical behaviorism assumes that human behavior is determined entirely by the environment and human being does not have a capacity such as free will. However, as Bandura indicated within his theory of Social Cognitive Theory, humans have the capacity to have an effect on the nature and characteristics of their own lives. Accordingly, humans act both as a producer and consumer of the social systems. The specialty of this capacity is that it can be regulated by both the external and internal factors humans have. In fact, human beings are unique with their capacity of regulating themselves. The content of this study has been structured in this respect. Discourse analysis, which is frequently used in literature, has been associated with the principle of "Encounters and Fortuitous Events" of Bandura. The main purpose of the study is to establish connection between the Social Cognitive Theory and cinema area, and to analyze the content of the film Slumdog Millionaire through discourse analysis.

Keywords: *Slumdog Millionaire*, Social Cognitive Theory, Encounters and Fortuitous Events, Discourse Analysis.

Atf: Bütün, Esra. (2018) Milyoner (Slumdog Millionaire) Filminin Sosyal Bilişsel Kuram Çerçevesinde Çözümlemesi. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (AKİL) Haziran (29) s. 151-164

Giriş

Sosyal bilişsel kuram günümüzde pek çok alanda dikkate alınan ve pek çok araştırmaya konu olmuş disiplinler arası bir kavramdır. Kavram teorik olarak bireylerin öğrenme süreçlerinde etkili olan iç ve dış faktörlere odaklanmaktadır.

İnsanlar gündelik yaşamlarında pek çok iç ve dış uyarıcıya maruz kalmaktadır. Bu uyarıcılar ise bireylerin kararlarında, duygu ve düşüncelerinde, yaşam biçimlerinde ve davranışlarında çeşitli değişikliklere neden olmaktadır. Bandura'ya göre, insanlar sembolleştirme ve öngörü kapasitelerine sahiptir. Bu kapasite sayesinde ise karşılıklarına çıkan sorunları her defasında deneme-yanılma yoluyla çözmek zorunda kalmamaktadırlar. Bunun yerine, olay ve olgularla ilgili olasılıkları zihinlerinde hesaplamakta ve olası çözüm yollarını bilişsel olarak geliştirmektedirler.

Davranışın bilişsel nedenlerini açıklayan bu kapasiteler sayesinde insanlar, basit şekilde uyarıcılara tepki vermemekte aksine, uyarıcıları kendi bilişsel süreçleri kapsamında anlamlandırıp yorumlamaktadırlar. Bu nedenle denilebilir ki davranış değişikliğine neden olan asli durum uyarıcıların kendisi değil bireyler tarafından anlamlandırılması sürecidir.

Bu anlamlandırma sürecinin bir yansıması olan söylem ise, farkı bakış açılarıyla/ yaklaşımlarla konuya/olaya/duruma farklı açıklamalar getirilmesi mümkün olan bir kavramdır. Bazı dilbilimcilere göre söylem, tüm konuşma ve yazma eylemleri olarak nitelendirilirken, bazı diğer dilbilimcilere göre ise yalnızca konuşma ağı çeşitlerinden oluşan bir sistemdir (Potter ve Wetherell, 1987: 1129).

Söylem, belirli bir zaman diliminde yine belirli insan toplulukları arasında gerçekleşen ve diğer insan toplulukları ile ilişkili olarak biçimlenen düşünce ve ifade edilmiş biçimlerini içermektedir. Söylemleri oluşturan dil, iletişimi meydana getirmesinin yanı sıra bireyleri etkileyen, yönlendiren ve toplumdaki topluma değişen bir özellik göstermektedir. Sosyal bir varlık olan insan, basit şekilde çevresindeki uyarıcılara tepki vermemekte, uyarıcıları kendi kapasitesi doğrultusunda anlamlandırmaktadır. Bu çalışmada sözü geçen uyarıcılar, Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramı'nda yer alan karşılıklı belirleyicilik modelindeki "*Rastlantısal Olaylar ve Karşılaşmalar*" ilkesi açısından ele alınmıştır. Birey, çevre ve davranış üçlüsü karşılıklı belirleyicilik modelinin temelini oluşturmaktadır. Bu üçlünün etkileşimi bireylerin davranışlarını etkileyebilmektedir. Bu görüşe göre davranış, salt bir biçimde çevre tarafından belirlenmemektedir. Sözü geçen bu üçlünün birbirini etkilemesi sonrası ortaya çıkmaktadır.

Bireylerin davranışlarını yönlendirmede birincil öncelik sahibi söylemler, bireylerin kendileri tarafından yaratılmaktan öte sosyal düzeyde var olan anlamlardır. Söylemler, birtakım semboller ve ifadeler arasında bağlantı kurarak anlamı inşa etmektedirler. Söylemler sosyal yaşamda temsillere değil etkileşime odaklanır (Potter ve Wetherell, 1987). Bireyler söylemler üzerinden olaylar veya konular hakkında nasıl/ ne düşüneceklerini; nasıl iletişim kuracaklarını elde etmektedirler. Dolayısıyla farklı disiplinler arası ve farklı araştırma geleneklerden yararlanan söylem analizi bütünlük bir metot sunmaktan ziyade heterojen bir nitelik gösteren nitel bir araştırma yöntemidir (Tonkiss, 2006: 367-383). Dolayısıyla insan ve insan yaşamına odaklanan bu çalışmada da problem alanına en uygun araştırma yöntemi olarak nitel bir tekniği kullanılmıştır.

Bu çalışma, bireylerin davranışlarını etkilemesi açısından söylemlerin sosyal bilişsel kuram açısından irdelenmesini olanaklı kılmıştır. Çalışmanın başlıca amacı, *Milyoner* filminin sosyal bilişsel kuram çerçevesinde söylem çözümlemesini gerçekleştirmek, Sinema ve Sosyal Psikoloji alanlarına farklı bir bakış açısı sunabilmektir.

1. Sosyal Bilişsel Kuram

Öğrenme kuramlarındaki sayısız gelişmeler neticesinde, davranışın nedenlerini anlamak için yapılan çalışmalarda içsel ve hipotetik etkilere öte, çevresel uyarılara odaklanılmıştır. Buna göre insan davranışı, onu ortaya çıkaran dışsal uyarıcılar ve pekiştiriciler çerçevesinde incelenmeliydi (İnanç ve Yerlikaya, 2016: 209). Davranışçı kuramların insan davranışlarını tam olarak açıklayamadığı şeklinde bir eleştiri doğrultusunda geliştirilen bu kuram, kimi zaman *Sosyal Öğrenme Kuramı* olarak da adlandırılmaktadır (Bayrakçı, 2007: 198).

Sosyal öğrenme kavramı, ilk defa 1947 yılında Julian Rotter tarafından dile getirilmiştir. Rotter'a göre insan, kendi hayatına etki eden birtakım unsurları yönlendirebilen bilinçli bir varlıktır. Ancak bunun yanı sıra, dış uyarıcıların ve pekiştiricilerin de insan davranışlarını etkileyebildiği yadsınamaz bir gerçektir. İnsan davranışının nedenlerini analiz edebilmek için, hem bireyi (geçmiş deneyimlerini) hem de çevresini (bireyin farkında olduğu ve tepki verdiği uyarıcıları) dikkate almak gereklidir (Korkmaz, 2003:247-248).

İnsanların sistemli düşünmesi, karşılıklı etkileşim sonucunu gözlem ve model alma doğrultusunda öğrenmenin gerçekleşmesi düşüncesi, Platon ve Aristo'ya kadar uzanmaktadır. Onlara göre eğitim bireylere gözlem yapabilme ve model alabilme olanağı sağlamaktadır. Bu doğrultuda seçme özgürlüğüne sahip birey en iyi modeli seçip diğer bireylere sunabilme imkanına sahip olmaktadır (Gürel, 2014: 102).

Goldstein (1981), öğrenme olgusunu deneyime bağlı olarak gerçekleşen davranış değişikliği olarak nitelendirmektedir. Sosyal öğrenme ise, insanların çevresel koşullardan ve deneyimlerden ve sosyal paydaşlardan yararlanarak gerçekleşen bir değişim, bir üst öğrenme durumudur. Akers ve arkadaşları, bireyin öğrenme sürecinde, etkileşim içerisinde olduğu sosyal paydaşların büyük etkisi olduğunu vurgulamaktadır (Akers vd., 1989:689).

Yapılan davranışçı deneylerde, hayvanlar kendi çevreleri ile ilgili seçme kapasitesine sahip değildirlir. Davranışçılığı savunan Miller ve Dollard da insanların gözlemleyerek ve taklit ederek öğrendiklerini ve çevre ile etkileşim kurduklarını belirtmektedir. Dahası gözlem ve taklit olmadan öğrenmenin ve etkileşim kurmanın mümkün olmayacağını savunmaktadırlar (Gibson, 2004: 194). Nitekim insanoğlu çevresi hakkında karar verme seçim yapabilme ve öngörü yetisine sahip eşsiz bir varlıktır. Dolayısıyla seçebildikleri çevrelere de birtakım etkilere bulunarak değişiklik yapabilmekteydiler (Neill ve Fleming, 2003).

Rotter'in sosyal öğrenme kuramı, davranışçılık, bilişsellik ve kişilik kuramlarına odaklanmıştır. Ona göre, a) davranış potansiyeli b) beklenti, c) pekiştirme değeri ve d) psikolojik durum, davranışın tahmin edilmesinde kullanılmaktadır (Rotter, 1954, 1982, 1990).

Görüldüğü üzere insanın davranışını nasıl şekillendirdiğine ilişkin farklı görüşler mevcuttur. İlerleyen yıllarda yapılan araştırmalar, insan davranışlarının hem iç hem de dış uyarıcıların bir etkileşiminden meydana geldiğini göstermeye başlamıştır. Yalnızca gözlenebilir davranışlara odaklanarak, davranışların farklı yönlerini görmezden gelen radikal davranışçı Skinner'ın aksine, ilk defa Albert Bandura sosyal-bilişsel bir bakış açısıyla davranışın bilişsel süreçlerine önem vermiştir (İnanç ve Yerlikaya, 2016: 209). Sosyal bilişsel kuramda temel argüman, bireyin başkalarını gözlemleyerek öğrenmesidir. Öğrenen birey ile öğreten birey arasındaki etkileşim, öğrenen kişiye gözlemeleme şansı sağlamak ile birlikte kişinin bilişsel fonksiyonlar geliştirmesini sağlamaktadır. Öğrenmenin ne kadar etkili olduğu, öğrenen bireyin modelden gözlemlediği davranışı gerçekleştirebilme yeteneğine göre değişebilmektedir (Yeşilyaprak, 2002: 256-257). Bandura (2001: 1-26)'ya göre insanlar, hayatlarının gidişatları üzerinde aktif katılımcılardır. Sadece çevresel olayların etkisi altında kalmayıp, bizzat sürecin içerisinde yer alan bilinçli varlıklardır. Bu kapsamda insan zihni, yalnızca reaktif bir biçimde işlemez. Bunun yanında üreticidir ve proaktiftir. İnsanlar bilinçli varlıklar olarak, kendi düşüncelerinin üreticisi, karar verici mercii, gelecek hakkında plan yapıcısı ve gerçekleştirecekleri hareketlerin olası sonuçları üzerinde etki sahibi kişilerdir.

Sosyal Bilişsel Kuramın Prensipleri

İnsanlar değişen çevresel şartlara ayak uydurmak için gelecekte sergileyecekleri eylemleri planlamakta, bu eylemler doğrultusunda stratejiler geliştirmekte ve sergileyecekleri bu eylemlerin olası sonuçları üzerine değerlendirmeler yapmaktadırlar. Bu kapsamda sosyal öğrenme kuramının temel ilkeleri şu şekilde sıralanabilir (Bayrakçı, 2007: 201):

1. İnsanlar başkalarının davranışları ile bu davranışların sonuçlarını gözlemleyerek öğrenebilirler.
2. Öğrenme durumu, davranışta bir değişiklik meydana gelmeden de meydana gelebilir. Bu konuda ise iki farklı görüş bulunur. Davranışçı kuramcılar, öğrenmeyle davranışta kalıcı bir değişiklik olması gerekliliğini savunurken; sosyal bilişsel kuram savunucuları, insanların sadece gözlemleyerek öğrenebildiklerini ifade ederek, öğrenmenin davranışa dönüşmesinin zorunlu olmadığını savunur.
3. Sosyal bilişsel teorisyenler, insanın öğrenme sürecine bilişsel bir süreç olarak yaklaşmışlardır. Onlara göre, gerçekleştirilecek pekiştirici veya cezalar ile ilgili beklenti ve farkındalık, insan davranışlarında önemli bir role sahiptir.
4. Sosyal bilişsel kuram, davranışçı ve bilişsel öğrenme kuramları arasında bir köprü veya geçiş olarak kabul edilebilir.

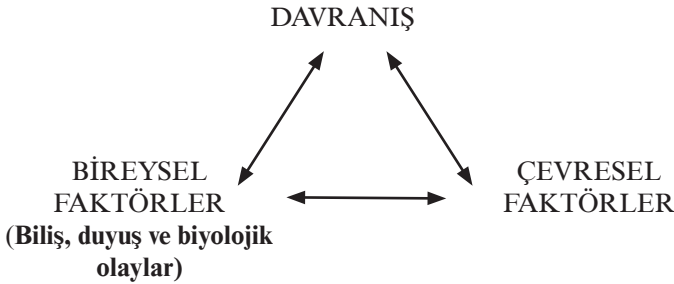
Sosyal Bilişsel Kuramın Varsayımları

Kuramın genel olarak birkaç varsayım üzerine kurulduğu görülmektedir. Bunlardan ilki, insanların farklı durumlarda farklı davranışları öğrenme üzerinde bir esneklik sahibi olduğu varsayımdır. Bu yüzden insanoğlunun, başkalarının davranışlarını gözlemleyerek *dolaylı öğrenme* yapabileceği düşünülmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2016: 209). Diğer varsayım, insan davranışlarının birey, çevre ve davranış üçlüsünün etkileşimiyle meydana geldiğini öngören *karşılıklı belirleyicilik* ilkesidir. Bu ilke gereğince insanlar, kendi yaşam standartlarını belirleme öngörüsüne sahiptirler ve olay ile olgulara ilişkin bir takım içsel standartlar geliştirebilirler. Karşılıklı belirleyicilik

ilkesinde önemli olan iki çevresel güç ise, *rastlantısal olaylar ve karşılaşmalar*dır (Bandura, 2001: 1-26). Rastlantısal olaylar ve karşılaşmalar ilkesi, çalışmada esas alınan ve asıl vurgu yapılması gereken yerlerden biri olduğu için ileriki bölümde daha detaylı şekilde ele alınacaktır.

Karşılıklı belirleyicilik ilkesi, davranışın tamamen çevre tarafından belirlendiği görüşüne kesin bir şekilde karşı çıkarken; çevre, birey ve davranışın sürekli birbirini etkileyen dinamik süreçler olduğunu ve birbirlerinin değişimlerine neden olabilecek değişkenler olduklarını savunmaktadır. Dolayısıyla, çevre davranışı belirlerken, davranışta çevreyi şekillendirebilir. Aynı şekilde bireysel örüntüler de çevre ile karşılıklı bir etkileşim halinde bulunmaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2016: 210). Örneğin, herhangi bir oyunu oynama nedenimiz tamamen bireysel tercihimizdir. Bu bireysel tercihimiz ile çevre üzerinde de belli oranda etki sahibi oluruz. Oyunu oynamayı talep etmemiz bu oyunun oynanma oranını arttıracığından oyun talep edilmeye de devam edecektir. Dolayısıyla bu oyunu oynama nedenimizin dışsal süreçlerden etkilendiği açıktır. Talep edildiği için oynanmaya devam edecek aksi durumda oynanmayacaktır.

Şekil 1: Öğrenme Sürecindeki Karşılıklı Etkileşimler

Kaynak: Pajares, F. (1996). *Self-Efficacy Beliefs In Academic Setting*. Review of Educational Review, 66(4), 544.

Kurama göre, bireylerin davranışları sadece dış pekiştirici veya cezalar yoluyla kontrol edilemez. Bunun aksine birey, dışsal uyarıcıları gözlemleyerek amaçlı bir davranış temeli oluşturur. Böylelikle kendi duygu, düşünce ve hareketlerinde aktif olarak kontrol sahibi olurlar. Bireyin bu kendini biçimlendirme kapasitesinin olduğunu kabul etmesi yani öz düzenleme (kendini düzenleme kapasitesi) ise kuramın esas ilkelerinden biridir (Bayrakçı, 2007: 206).

Kuramın dayandığı bir diğer önemli ilke ise, öz-yeterlik ilkesidir. Bireyler yaşamları boyunca birçok farklı dönemden geçmektedir. Bireylerin ise bu dönemleri ne kadar etkin şekilde yönetebildikleri önem arz etmektedir. Bu süreçte bireyin kendi kişilik gelişiminin açık bir analizini yapması onun öz-yeterlik algısını oluşturmaktadır (Çubukçu ve Girmen, 2007: 4).

Öz-yeterlik, bireylerin yaşamını etkileyen çevresel talepler ile baş etme potansiyeli ve bu potansiyele ilişkin inanış düzeyi olarak nitelendirilebilir. Diğer bir deyişle, bireyin

karşılaşabileceği çevresel olayların üstesinden gelmede ne derecede başarılı olacağına dair öz yargısıdır. Bu kapsamda öz-yeterliğe dair inanışlar, bireylerin düşüncelerini karşılaştıkları herhangi bir zorluk karşısında nasıl motive ettiklerini belirler. Yani karar verme süreçlerinde güçlü bir öz-yeterlik duygusu olan insanlar kişisel tatminlerini farklı yollar aracılığıyla rahatça sağlayabilirler (Wood ve Bandura, 1989: 408-409). Güçlü bir öz-yeterlik, kişisel yaşamda başarıyı getiren güçlü bir etkidir.

Bandura, gözlem yoluyla öğrenme ile taklit yoluyla öğrenmenin birbirinin yerine kullanılabilecek iki kavram olmadığını belirtmiştir. Çünkü gözlem yoluyla öğrenme basit olarak başkalarının davranışlarını taklit etmek değil, çevredeki olayların bilişsel olarak işlenmesini içeren bir süreçtir. Bandura ve Rotter ise insanların büyük oranda “model alma” yoluyla öğrendiğini ve değiştiğini belirtmektedirler. *Model alma*, ilk olarak gözlemlenmeyi ve bunun ardından öğrenme ile birlikte davranışı gerçekleştirme aşamalarını içermektedir. Bandura’ya göre, insanlar çevrelerindeki kişilerin davranışlarını gözlemleyerek sonuçlar çıkarır ve kendileri için yararlı olan davranışları gerçekleştirirler. Bu anlamda öğrenme, pekiştirme olmadan da meydana gelebilen dinamik bir süreçtir ve ancak, söz konusu bilgiye ihtiyaç duyulduğunda gözlenebilir olarak ortaya çıkmaktadır. (Senemoğlu, 2012: 216).

Rastlantısal Olaylar ve Karşılaşmalar

Bandura’ya göre, her ne kadar insanlar kendi yaşamlarının rotası üzerinde önemli ölçüde kontrol sahibi olsalar da, muhtemel çevresel değişimleri tamamıyla tahmin etme şansına sahip değildirler. Bu kapsamda Bandura, insan yaşamındaki rastlantısal olaylar ve karşılaşmaların önemi üzerinde ciddiyetle duran ilk ve tek kişilik kuramcısı olarak dikkat çekmektedir. Rastlantısal karşılaşma “*birbirleriyle tanışmayan insanların niyetlenilmemiş karşılaşmaları*” şeklinde tanımlanırken; rastlantısal olay ise, “*beklenmedik ve niyetlenilmemiş çevresel deneyimler*” olarak ifade edilmiştir (İnanç ve Yerlikaya, 2016: 220).

İnsanlar gündelik yaşamları boyunca, diğer insanlarla ve canlılarla sürekli olarak bir etkileşimde bulunmaktadır. Bu etkileşim süresince, bir takım tesadüfi olaylar ve karşılaşmalar yaşamaktadırlar. Bu olaylar ise, ister istemez insanları ve onların duygu, düşünce ve hareketlerini etkilemektedir. Bu sayede de insanlar birtakım davranışlar geliştirmekte veya olan bir davranışı değiştirebilmektedirler.

Bandura, rastlantısal olaylar ve karşılaşmalar ilkesinin aslında hayatımızda ne denli önemli sonuçlar doğurabileceğini, kimyacı Herbert Brown’un hikayesiyle açıklamaya çalışmıştır (İnanç ve Yerlikaya, 2016: 220):

“...Herbert Brown, organik sentezde önemli ayraçlar olan bor ve fosfor bileşiklerini geliştirdiği için Nobel kimya ödülüne layık görülmüştür. Brown’ın bu alanda kariyer yapmayı tercih etmesinin nedeni, kız arkadaşının kendisine aldığı mezuniyet hediyesidir. Üniversitenin kitapçısındaki en ucuz kitabı seçmek zorunda kalan kız arkadaşı bir anlamda Brown’ın kaderini belirlemiştir.”

Ancak Bandura, insan davranışlarının ve kişiliğin yalnızca tesadüfi olaylara veya karşılaşmalara bağlı olduğu değil, daha öncede açıklandığı gibi çevre, birey ve davranış değişkenleri arasındaki üçlü ve karşılıklı bir nedenselliğe göre şekillendiğini belirtmektedir.

2. Sinema ve Psikoloji İlişkisi

Günümüzde insanların eğlence gereksinimini karşılama aracı olarak kullandıkları sinema sanatı ilk dönemlerinde eğitici ve bilimsel bir araç olarak kullanılmıştır (Smith, 2003). İnsan ve insan yaşamı ile ilgili bir sanat dalı olan sinemanın psikoloji dalına değmeden geçmesi mümkün değildir. Bireylerin duygusal, fikirsel ve zihinsel tüm deneyimleri ile öğrendiklerini anlamlandırma ihtiyacını karşılamada sinema oldukça aktif bir rol oynamaktadır.

Sosyal psikoloji, işte bu anlamlandırma sürecinde insanların kendilerini ve diğerlerini nasıl algıladıkları, davranışları nasıl açıkladıkları, tutumların nasıl oluştuğu ve şekillendiği gibi konuları bilimsel olarak araştıran psikolojinin bir alt dalıdır (Taylor vd., 2007). Kendisi ve çevresi ile ilgili olay/durumları ifade ediş sürecinde, bilişsel çerçevelerden yararlanan insanoğlu, bu anlamlandırmayı şemalar aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

Konu bakımından, aynı yüzyılın ürünleri olarak psikoloji ve sinemaya bakıldığında her ikisinin de bireyin içerisinde yaşadığı toplumsal çevreyi ve yaşamı ele aldıkları görülmektedir. Bunu ise bireyi ait olduğu toplumsal çevre ile etkileşimli halde yaparak duygu ve davranışlarını, iç dünyasını ve sırlarını ortaya çıkarmaya çalışarak yapmaktadır. Bu açıdan bakıldığında psikoloji ve sinema ilişkisinin birbirinden beslendiğini söylemek mümkündür (Holland, 1959: 105-107). Çok boyutlu bir sanat dalı olan sinema, geçmişe meydana gelmiş olaylardan etkilendiği kadar, günümüzden de etkilenmekte, gelecekte meydana gelebilecek olaylardan da etkilenecektir (Öztaş, 2012: 802). Bu çerçevede sinema ve toplumsal yapı birbirinden etkilenmeye devam edecektir denilebilir.

Psikoloji disiplini, insan davranışlarının nedenlerini anlama çabasında bir bilim dalı iken, sinema insan doğasının tüm detaylarını beyaz perdeye yansıtan bir sanat dalıdır. Temel argümanları insan olan bu iki disiplinin bir potada gösterilmesi ve incelenmesi bu çalışmanın en önemli odak noktalarından birisidir.

3. Filmin Yapısal Çözümlemesi

Yönetmen: Danny Boyle, Senaryo: Simon Beaufoy, Görüntü Yönetmeni: Anthony Dod Matle. Müzik: A. R. Rahman, Oyuncular: Dev Patel, Freida Pinto, Anil Kooper, Saurabh Shukla, Irrfan Khan, Ankur Vikal, Madhur Mittal, Tür: Dram, Duygusal, Müzikal, Polisiye, Yıl: 2009.

3.1. Yöntem

Sinema alanındaki yapısal çözümleme, bir filmin anlatısını oluşturan birimlerin, öğelerin tümünü belirleyip ortaya çıkarma; bunlar arasındaki ilişkileri inceleme öğelerin nasıl bir ilişki içinde bir araya gelerek filmi oluşturduğunu ortaya çıkarmaya yönelik olan çalışmalardır (Özön, 2000: 786).

Anlatı, bir kişinin belirlenen bir perspektifte, birbiriyle ilişkili olay ve olguları belirli mekan ve zaman içerisinde kurguladığı metin tipidir. Anlatı çözümlemesinin temel odak noktası, temel kurallar çerçevesinde anlatılardaki anlamsal ve yapısal biçimleri üstünlü aracılığıyla yorumlamaktır (Günay, 2007).

Bir anlatı çözümlenmesi yapılacak bu çalışmada çözümlenme; Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramı'nda ele aldığı birey, çevre ve davranış üçlüsünün etkileşiminden meydana gelen, karşılıklı belirleyicilik modelinin en önemli iki ilkesi, olan "rastlantısal olaylar ve karşılaşmalar ilkesi" ile "Öz-yeterlik" ilkeleri doğrultusunda yapılacaktır. Çalışma, sosyal psikoloji ve sinema disiplinleri arasında bir ilişki ve köprü kurması açısından literatürdeki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Çalışma sınırlılıkları, ilkeler açısından Bandura'nın "Rastlantısal Olaylar ve Karşılaşmalar" ile "Öz-yeterlik" ilkeleri; film olarak ise *Milyoner* adlı film içeriği ile sınırlandırılmıştır.

3.2. Konu

Film, Hindistan'ın gecekonduyla dolu mahallesinde yaşayan Jamal isimli gencin yoksul hayat hikayesinin "milyoner"liğe uzandığı ilginç bir yaşam öyküsünü anlatmaktadır. Jamal, yoksul ancak hayalleri olan idealist bir çocuktur. En büyük hayali ise Hindistan'da yayınlanan "Kim Milyoner Olmak İster" adlı yarışma programına katılmak ve çocukluk dönemlerinden trajik şekilleri yolları ayrılan çocukluk aşkını bulabilmektir. Şansı sayesinde yarışmaya katılmaya hak kazanır. Yarışmacı koltuğuna oturduğunda karşılaştığı soruları dikkat çekici şekilde doğru cevaplayan Jamal, tam da hayalleri gerçekleştirecek iken yarışma programının süresi dolar ve son soru bir dahaki hafta yayınlanacak olan programa kalır. Gecekondu mahallesinde yaşayan bir çocuğun bu denli başarılı olması hile yapmış olabileceğini akıllara getirir ve bu gerekçeyle yarışma bitiminde gözaltına alınır. Sorguda tüm soruları nasıl bildiğini teker teker anlatan Jamal'in sırrı yavaş yavaş gün yüzüne çıkmaya başlamıştır.

Filmin orijinal ismi *Slumdog Millionaire*'dir. Türkçe'ye *Milyoner* olarak çevrilen film, tüm dünyada ses getiren bir yapım olmayı başarmıştır. En İyi Yabancı Film kategorisinde Oscar'ı kazanmıştır.

3.3. Öykünün Kurulumu

Tema; yaşamın anlamıyla ilgili bir düşünce olarak üretilmektedir. İletilmek istenen mesaj olan tema, dünyaya dair bir bakış açısı ve ideal biçimi konusunda ahlaki bir yaklaşımı da içerir (Miller, 2009: 157).

Yoksul ancak idealist bir gencin hayallerine kavuşma yolunda karşılaştığı rastlantısal olaylar ve kendine olan güveninin (öz-yeterlik) onu başarıya götürmesi filmin temasını oluşturmaktadır.

Tablo 1: Filmin Olay Örgüsü

Filmde, başlangıçtan filmin sonuna kadar olay örgüsü, soru ve cevap şeklinde ilerleyerek kurulmuştur. Bu soru ve cevaplar filmin analizinde kullanılacağı için detaylı şekilde tablolandırılarak verilmiştir.

Soru		Cevap
1.	1973 yapımı meşhur Zincirkeş filminin starı kimdir?	Jamal soruları cevaplarken çocukluğuna geri döner. Çocukluğunda bu filmin starı olan Amitabh Bacan'a hayran olduğu görülür. Hatta onun için yapmayacağı şey bile yoktur. Abisi ile sokaklarda para kazanmak için yaptıkları bir takım işler sırasında Bacan, Hindistan halkı ile selamlaşır ve bu sırada Jamal ondan imzalı bir fotoğraf alır. Bu sorunun cevabını hayran olduğu Bacan'a borçludur.
2.	Hindistan'ın ulusal ambleminde bulunan üç aslan resminin altında yazar?	Sorunun cevabını bilmeyen Jamal, seyirciye sorma joker hakkını kullanır ve böylelikle bu soruyu da doğru olarak cevaplar. Ancak sorgu sırasında polis dedektifi, Hindistan'da yaşayan bir bebeğin bile bu sorunun cevabını bilebileceğini ancak Jamal'in bilemediğini imalı şekilde belirterek, onu suçlamaya devam eder.
3.	Tanrı Rama'nın tasvirlerinde sağ elinde tuttuğu şey nedir?	Bu sorunun cevabı için de tekrar çocukluğuna dönen Jamal'in, annesi ve abisi ile birlikte bir gölette olan sahnesi görülür. Annesinin çamaşır yıkadığı sırada, oradaki halka saldıran Tanrı Rama yanlıları annesini öldürür fakat Jamal ve abisi kaçmayı başarır. Kaçarken tesadüf bir şekilde rastladıkları mavi renkte ve Tanrı Rama'yı sembolize eden bir çocuğun elinde tuttuğu "yay ve ok" işte bu sorunun cevabını oluşturmaktadır. Soruyu bu şekilde doğru cevaplayan Jamal, "keşke bu sorunun cevabını bilmeseydim" diyerek bilmeseydi belki de bu sayede annesinin hala hayatta olabileceğini belirtir. Bu saldırganlardan kaçtığı sırada ise, hayatının aşkı olan Latika ile karşılaşır o da saldırganlardan kaçıyor ve onlara katılmıştır. Artık onlar "üç silahşörler" olmuştur.
4.	"Göster Kendini Tanrı Darshan Do Ghanshyam" sözleri hangi ünlü şaire aittir?	Yine çocukluğuna dönen Jamal, abisi ve Latika ile yukarıda bahsedilen söz konusu saldırganlardan kaçarken, çocukları dilendiren bir çetenin eline düşerler. Burada çocuklara şarkı söyletildiğine ve en iyi sese sahip çocuğun gözlerinin kör edildiğine şahit olmuşlardır. Çete lideri diğer çocuklardan birine (Arvind) işte bu sorudaki sözlerin (Darshan Do Ghanshyam) geçtiği bir şarkı söyletir ve daha fazla para kazanması için çocuğun gözleri kör edilir. Bunu gören Salim (Jamal'in abisi), Jamal ve Latika kaçmaya başlarlar. Kaçtıkları sırada şans eseri oradan geçen bir trene atlarlar fakat sadece Latika atlayamaz ve orada kalır. Jamal bugünden sonra trajik şekilde ayrılmak zorunda kaldığı Latika'yı bir an bile aklından çıkaramaz.
5.	100 Amerikan dolarının üstünde hangi Amerikan başkanının resmi bulunur?	Çetenin elinden kaçmayı başaran Jamal ve abisi bindikleri trende, çeşitli şeyler satarak yaşamaya çalışırlar ve günden güne büyümeye başlarlar. Epey bir zaman sonra trende kaçak yolcu olduklarının anlaşılmasıyla trenden atılırlar. Bugünden sonra Jamal, Latika'yı bulmayı kafasına koyar ve küçükken dilendirildikleri yere gitmeye karar verir. Şans eseri orada güzel sesi olan ve çete tarafından gözleri kör edilen arkadaşı (Arvind) ile karşılaşır ve çalışırken Amerikalı bir aileden aldığı bahşiş olan 100 Amerikan dolarını arkadaşına uzatır. Arkadaşı paranın üzerindeki resmi tasvir etmesini ister Jamal'den. Yaşlı, saçsız şeklindeki tanımlamalardan dilenci olan arkadaşı resmin Benjamin Franklin'e ait olduğunu anlar ve söyler. Bu sorunun cevabı da işte burada saklıdır. Arkadaşından Latika'nın yerini öğrenen Jamal onu aramaya koyulur.

6.	Altıpatlar'ı kim icat etti?	Arkadaşı Arvind'den Latika'nın yerini öğrenen Jamal, abisi Salim ile onu bulmaya gider ve nitekim de bulur. Ancak tam da Latika'yı alıp götürcekleri an, eskiden onları da alıkoyan çocuk dilendirici çete onları görür ve engel olmaya çalışır. Belinden silah çıkaran Salim bu çete liderinin başına dayar. Bu sırada ise Jamal abisinin hiç görmediği yüzünü görmüş olur. Çete liderini vuran abisiyle birlikte Latika'yı da alır ve bir otele yerleşirler. Ancak abisi Jamal'i oradan kovup Latika ile yalnız kalmayı ister. Jamal gitmek istemeyince silahını tekrar çıkararak "silahların ustası olan bu -colt- ile seni vururum" şeklinde bir söz eder. İşte sorunun cevabı da budur. Altıpatların mucidi Samuel Colt'tur ve soruyu doğru yanıtlar.
7.	Cambridge Meydanı hangi şehirdedir?	Sorgu sahnesi geri geldiğinde, dedektif Jamal'e yarışmaya nasıl katıldığını sorar. Jamal anlatmaya başlar, artık 18 yaşında bir genç delikanlıdır ve çağrı merkezinde, çaycı olarak çalışmaktadır. Bir gün iş yerindeki bir çalışan, Jamal'den beş dakikalığına onun yerine telefonlara bakmasını rica eder. Çalan telefondan edindiği bilgi de yine şans eseri bu sorunun cevabını oluşturmaktadır. Jamal'in ise aklı hala Latika'dadır. Çağrı merkezi hattından abisi ve Latika için bir sorgulama yapar, Latika'ya ulaşamaz ama abisinin izini bulur. Abisiyle karşılaşan ve hesap soran Jamal, Latika'yı sorar fakat abisi bilmediğini söyler. Abisine inanmayan Jamal bir gün sonra onu takip eder ve Latika'ya ulaşır. Ancak onu alıkoyan adamlar ile abisi işbirliği içerisinde. Latika ile karşılaşması sırasında onun, "Kim Milyoner Olmak İster" adlı yarışma programını izlediğini görür ve ardından Latika'nın ısrarı ile oradan ayrılmak zorunda kalır.
8.	Tarihte bir maçta en fazla sayı yapan cricket oyuncusu kimdir?	Sorunun ardından bir reklam arası verilir. Jamal lavabodayken yanına gelen program sunucusu "kendine inan ve güven kazanacaksın" der ve yanlış cevap olan şıkkı (D şıkkı) doğruymuş gibi lavabonun buharlanmış camına yazar. Programa geri döndüğünde Jamal yüzde elli joker hakkını kullanır ve şıklardan sadece B ve D kalır. Sunucuya güvenmeyen Jamal B şıkkı der ve soruya doğru yanıt verir. Burada şansı onu yine yarı yolda bırakmamıştır.
9.	Alexander Dumas'ın "Üç Silahşörler" adlı kitabındaki silahşörlerden ikisinin adı Athos ve Porthos'tur. Üçüncüsün adı nedir?	Önceki sekiz soruyu nasıl bildiğini teker teker anlatan Jamal'in suçsuzluğuna inanan dedektif onu serbest bırakır. Bu sayede de Jamal yarışmaya geri döner. Son soru geldiği sırada ise Latika televizyonda onu izlemektedir. Bunu gören Jamal'in abisi Salim onların birbirinin kaderi olduğuna inanır, Latika'ya kendi telefonunu ve araba anahtarını verir ve kaçmasına yardım eder. Son sorunun cevabını bilmeyen Jamal telefon joker hakkını kullanarak abisini arar. Çünkü tek bildiği telefon numarası abisine aittir. Telefona cevap veren Latika'dır. Bu sayede Latika'nın iyi olduğunu öğrenen Jamal, soruda cevap hakkını şansına güvenerek A şıkkı olan Aramis'ten yana kullanır ve 20 milyon rupilik büyük ödülün sahibi olur.

3.4. Filmde Rastlantısal Olaylar ve Karşılaşmalar İlkesinin Konumlanması

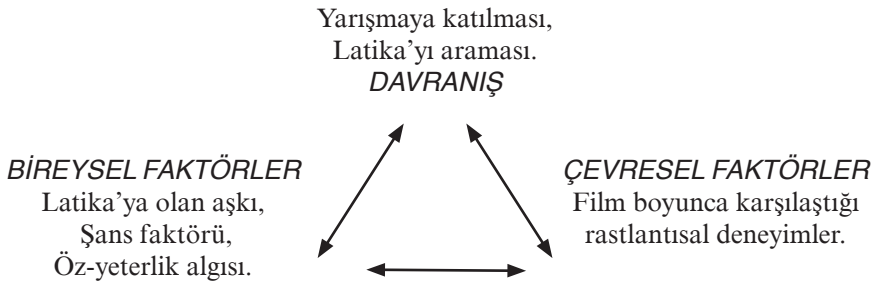
Bandura'nın karşılıklı belirleyicilik kavramının önemli unsurları olan, rastlantısal olaylar ve karşılaşmalar, filminin ana dizgesini oluşturmaktadır. Öyle ki, filmin ana kurgusu ve yaşanan olayların çoğunluğu bir karşılaşma ve rastlantısal olaylar sonucu gerçekleşmektedir. Bu olaylar filmdeki her karakter için ayrı ayrı sorgulanabilir

niteliktedir. Ancak bu olaylar çalışma kapsamında, filmin başrol karakteri olan Jamal açısından değerlendirilecektir. Bu olaylar;

- Jamal'in Latika ile tanışması,
- Amitabh Bacan'a olan hayranlığı ve soru olarak karşısına çıkması,
- Tanrı Rama'nın tasvirlerinin sorulduğu sorunun cevabını annesinin ölümüne neden olan bir olay vasıtasıyla biliyor olması,
- Yılları sonra gözleri kör olan arkadaşı (Arvind) ile karşılaşması ve Latika'nın yerini öğrenmesi,
- 100 Amerikan dolarının üzerinde resmin kime ait olduğunu bilmesindeki rastlantısal olay,
- Altıpatlar sorusunun cevabını, abisinin kendisine yönelttiği silah vasıtasıyla öğrenmiş olması,
- Cambridge Meydanı sorusunun cevabını, çağrı merkezinde çalışıyor olması ve iş arkadaşının kendi yerine sadece beş dakikalığına bakması ricası üzerine öğrenmiş olması,
- Son olarak film sonunda Latika ile tren istasyonunda karşılaşmaları.

Görüldüğü gibi filmin ana kurgusu, rastlantısal olaylar silsilesi ile şekillenmiştir. Rastlantısal karşılaşmalar olarak nitelenen ve Bandura'nın niyetlenilmemiş karşılaşmalar şeklinde ifade ettiği kavramın, filmde gerek soruların cevapları konusunda olsun gerekse de Jamal'in hayat hikayesini anlatırken aktarılan kavramlar olsun filmde yoğun bir biçimde karşılık bulunduğu görülmektedir.

İnsan davranışlarının birey, çevre ve davranış üçlüsünün etkileşimiyle meydana geldiğini belirleyen temel unsurun, karşılıklı belirleyicilik ilkesi olduğu daha önce aktarılmıştı. Bu ilke gereğince insanlar, kendi yaşam standartlarını belirleyebilmekte ve olay ile olgulara ilişkin bir takım içsel standartlar geliştirebilmektedirler. Jamal'in de elinde olmayan çevresel deneyimler ile bir takım içsel standartlar (Latika'yı olan aşkı ve onu bulma gayreti gibi) geliştirdiği görülmektedir. Bandura'nın karşılıklı belirleyicilik modeli bağlamında, Jamal'in rastlantısal olaylar ve karşılaşmalar ilkesine ilişkin geliştirdiği deneyimler ise şu şekilde aktarılabilir.

Şekil 2: Öğrenme Sürecindeki Karşılıklı Etkileşimler- Film Analizi

Sonuç Yerine

İnsanlar gündelik yaşamlarında, diğer insanlarla ve canlılarla etkileşimde buldukları süre zarfında bir takım tesadüfi olaylar ve karşılaşmalar yaşamaları oldukça olağan bir durumdur. Bu olaylar ise, ister istemez insanları ve onların duygu, düşünce ve davranışlarını etkilemektedir.

Bandura, söz konusu rastlantısal deneyimleri ciddiye alan ve kuramına dahil eden ilk ve tek kişilik kuramcısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ona göre, insanoğlu basit bir biçimde uyarıcıya tepki vermez bu uyarıcıları kendi bilişsel süreçlerine göre yorumlar. Diğer bir deyişle denilebilir ki, insanlar davranışları sonucunda ortaya çıkan olumlu sonuçların farkında olup, tekrar bu davranışa yöneldiğinde söz konusu davranış için gerekli pekiştiricileri de tekrardan alacağı umudunu taşırlar. Dolayısıyla aslında davranış değişikliğine neden olan temelde dış uyarıcılar değil, bu uyarıcıların anlamlandırılması ve yorumlanmasını sağlayan bilişsel süreçlerdir.

Milyoner filminde de öne çıkan, işte bu bilişsel süreçler ile Jamal karakterinin karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmesidir. Jamal'in çevresel faktörler aracılığıyla şekillenen duygu ve düşüncelerinde asıl vurgu noktası, bireysel özelliklerinde var olan kendine olan güveni, idealizmi ve Latika'ya karşı olan yoğun duygularıdır. Bazen içsel bazen de çevresel değişkenlerin neden olduğu davranış değişikliğinde, Jamal açısından bakıldığında çoğunlukla içsel dinamiklerin ağır bastığı görülmektedir.

Rastlantısal olaylar ve karşılaşmaların yanı sıra, Jamal karakterinin öz-yeterlik algısı da kendi hayatını şekillendirmede önemli bir etken olmuştur. Bu durum kendine olan inancı ve güveni ile Latika'yı bulması, cevabını aslında bilemediği iki soruda kendi bilişsel süreçlerini devreye sokarak doğru cevaba ulaşması şeklinde örnekendirilebilir.

Denilebilir ki, Jamal'in yaşamını etkileyen asıl nokta çevresel talepler ile baş edebileceğine olan inancının büyüklüğüdür. Bu kapsamda Jamal, karşılaştığı tüm zorluklara karşı kendini motive edebilmiş, öz-yeterliliği oldukça yüksek bir gençtir.

Tüm bunlarla birlikte Bandura, tesadüfi olaylar ve karşılaşmaların kontrol edilemez nitelikte olmadığını belirtmiştir. Aslında insanlar kendileri için arzuladıkları deneyimlerle karşılaşmak ihtimalini artıracak davranışlarda bulunabilirler. Ya da tersi durumda arzulanan karşılaşmalardan uzak kalmak için bu ihtimali azaltacak adımlar atabilirler.

Sosyal psikoloji açısından Bandura, bu tür olayların kişiliğin gelişimi ve insan davranışları üzerinde olası etkilerine önem verilmesi gerektiğini ciddiyetle vurgulamıştır. Nitekim filmi irdelediğimizde, bu olayların, Jamal karakterinin küçük yaştan itibaren hem kişiliğini hem de davranışlarını etkisi altına aldığına görmek mümkündür.

Öğrenme sürecindeki karşılıklı etkileşimlere bakıldığında, filmin ana karakterinin davranışlarını hem çevresel hem de bireysel etkenlerin birlikte etkilediği oldukça açıktır. Sinema, diğer sanat dalları ve kitle iletişim araçları gibi toplumsal yapının bir ürünüdür. Toplumsal yapı da yine sinema ile değişip dönüşür ve gelişir. Bu karşılıklı etkileşim sayesinde sanatsal ürünler bireylerin bilişsel yapılarını etkilemekte ve toplumsal gerçekliğin ve toplumsal bilincin oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Bu yüzden sinema

ve psikoloji disiplinleri biri sanat dalı diğeri ise bir bilim dalı olmasına rağmen oldukça yakın ilişkisi olan birer disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma da iki farklı disiplin olan sinema ve psikoloji arasında toplumsal gerçekliği ve bireysel davranış biçimini meydana getirme açısından bir ilişki kurmaya yönelmiştir. Sonuç olarak sinema yaratıcısı çerçevesinde sinema ürünü ile toplum ve seslendiği hedef kitle arasında karşılıklı bir etkileşim olduğu sonucuna varılabilir. Bu etkileşim, çalışma kapsamında sosyal psikolojik açıdan ele alınmış ve bireylerin davranışlarını ne yönde etkilediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Kaynakça

- Akers, R., A. La Greca, J. Cochran, C. Sellers (1989). Social Learning Theory and Alcohol Behavior Among Elderly. *The Sociological Quarterly*, 30(4): 689.
- Bandura, Albert. (2001). Social Cognitive Theory: An Agentic Perspective. *Annual Review of Psychology*, 52:1-26.
- Bayrakçı, Mustafa (2007). Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(14): 198, 201, 206.
- Çubukçu, Zühal ve Girmen, Pınar (2007). Öğretmen Adaylarının Sosyal Öz-Yeterlik Algılarının Belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8(1): 4.
- Gibson, S. K. (2004). Social Learning (Cognitive) Theory and Implications for Human Resource Development. *Advances in Developing Human Resources*, 6(2), 193–210.
- Goldstein, Harvey. (1981). *Social Learning and Change*, Columbia: University of South Carolina Press.
- Günay, Doğan. (2007). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınevi.
- Gürel, Ramazan (2014). Sosyal Pekiştiricilerin ve Model Davranışlarının, Çocukların Ahlakı Yargılarının Şekillenmesindeki Etkisi (Bandura Örneği), *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28): 101-119.
- Holland, Norman (1959). *Psychiatry in Pseudoid*. *Atlantic Monthly*, Vol. 203: 105-107.
- İnanç, Banu Yazgan ve Yerlikaya, Eşef Ercüment (2016). *Kişilik Kuramları*, 11. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Korkmaz, İsa. (2003). *Sosyal Öğrenme Kuramı*. (Ed. Yeşilyaprak, Binnur) *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Miller, W. (2009), *Senaryo Yazımı*, (çev: Y. Büyükerşen, N. Esen, Y. Demir), Hayalbaz Kitap: İstanbul.
- Neill, J. & Fleming, M. (2003). *Social Learning & Social Cognitive Perspectives on Personality – Lecture Notes*.
- Özön, Nijat (2000). *Sinema, Televizyon, Video, Bilgisayarlı Sinema Sözlüğü*, İstanbul: Kabalıcı Yayınları.
- Öztaş, Sezai (2012). *Tarih Öğretiminde Filmlerin Kullanımı, Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, Ankara: Pegem Akademi.
- Pajares, Frank. (1996). Self-Efficacy Beliefs In Academic Setting. *Review of Educational Review*, 66(4).
- Potter, J., & Wetherell, M. (1987). *Discourse And Social Psychology: Beyond Attitudes And Behaviour*, London: Sage.
- Rotter, J. B. (1954). *Social learning and clinical psychology*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

- Rotter, J. B. (1982). The Development And Application Of Social Learning Theory: Selected Papers. New York: Praeger.
- Rotter, J. B. (1990). Internal Versus External Control Of Reinforcement: A Case History Of A Variable. *American Psychologist*, 45(4): 489-493.
- Taylor S.E., Peplau, L.A. & Sears, D. O. (2007). Sosyal Psikoloji (Çeviren, A. Dönmez) İstanbul: İmge.
- Tonkiss, K. (2006). Analysis Text And Speech: Content And Discourse Analysis. C. Seale, (2nd ed.). In. *Researching Society and Culture*, London: Sage
- Senemoğlu, Nuray (2012). Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya. 21. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Smith, G.N., (2003). Dünya Sinema Tarihi, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Yeşilyaprak, B. ve Diğ. (2002). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Wood, R.E. & Bandura, A. (1989). Impact Of Conceptions Of Ability On Self Regulatory Mechanisms And Complex Decision Making. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56.